

МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Наталія ГІБАЛОВА,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Дарина ОЛЕКСІЄНКО,

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 013 Початкова освіта
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

У статті представлено модель підготовки майбутніх вчителів початкової школи до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності. Обґрунтовано, що формування готовності майбутніх учителів до використання інтерактивних технологій у процесі фахової підготовки, здійснюване на основі представленої моделі і покликане забезпечити підвищення рівня готовності студентів до застосування інтерактивних технологій у професійній діяльності. Розроблена модель формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання інтерактивних технологій (розкриває цілісність цільового, змістового, та результативного компонентів) буде ефективною за дотриманням сукупності педагогічних умов. Уточнено сутність, структуру, рівні готовності майбутніх учителів до використання інтерактивних технологій, а також критерії (мотиваційний, когнітивний, операційний) та показники їх оцінювання.

Ключові слова: модель, підготовка учителів початкової школи, інтерактивні технології, педагогічні умови, формування готовності, критерії готовності.

The article presents a model of preparation of future primary school teachers for the use of interactive technologies in professional activities. It is substantiated that the formation of readiness of future teachers to use interactive technologies in the process of professional

training, carried out on the basis of the presented model and designed to increase the level of readiness of students to use interactive technologies in professional activities. The developed model of formation of readiness of future primary school teachers to use interactive technologies will be effective on observance of set of pedagogical conditions. The essence, structure, levels of readiness of future teachers for the use of interactive technologies, as well as criteria and indicators of their evaluation are specified.

Keywords: model, training of primary school teachers, interactive technologies, pedagogical conditions, formation of readiness, readiness criteria.

MODEL OF IMPLEMENTATION OF TRAINING OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER FOR USE OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL ACTIVITY

Nataliia GIBALOVA, Darina OLEKSIENKO

В умовах трансформації сучасної освіти, підвищуються вимоги до професійної підготовки педагогів, особливо учителів початкової школи. Реформування системи підготовки майбутніх учителів початкових класів забезпечується низкою базових нормативно-правових документів, з-поміж яких основними є Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2018 р.), Національній рамці кваліфікацій (2011 р., зі змінами від 20.07.2020 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепції «Нова українська школа» (2018 р.).

У сучасних умовах реалізація концепції Нової української школи вимагає вдосконалення системи професійної підготовки вчителів початкових класів, створення сучасних стандартів вищої освіти, перегляду структури програм навчальних дисциплін, оновлення змісту підручників, дидактичних і методичних матеріалів, пошуку нетрадиційних форм і методів організації освітнього процесу тощо. Відтак, актуалізується проблема готовності вчителів до впровадження інноваційних методик навчання, зокрема інтерактивних технологій, які дозволяють докорінно змінити методологію, надати новій якості організації та здійсненню освітнього процесу в початковій школі.

Інтерактивна технологія відповідає потребам сучасної освітньої ситуації у пошуку та впровадженні нових форм

навчальних взаємодій між учасниками процесу навчання і є потужним інструментом у арсеналі педагогічних технологій.

Ключові проблеми професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти висвітлено у працях Б. Андрієвського, В. Бондаря, С. Гончаренка, О. Комар, В. Кременя, В. Кузя, С. Сисоєвої, С. Совгир, М. Фіцули та ін.

Теоретичні та практичні аспекти інтерактивних технологій навчання розроблені в роботах В.Беспалько, М.Виноградової, Д. Джонсона, Р. Джонсона, О. Єльнікової, В. Мартинюк, О.Пехоти, Л. Пироженко, О. Пометун, Г. Селевко, М. Скрипник та інших вітчизняних і зарубіжних учених. Серед сучасних досліджень, присвячених підготовці майбутніх учителів початкової школи до використання інтерактивних технологій учня варто відмітити дисертаційні роботи О. Комар [3] та Н. Руденко [4].

Актуальність зазначеної проблеми визначається наявними суперечностями між: новими вимогами сучасного суспільства до особистісних і професійних якостей вчителів початкової школи та рівнем їх фахової підготовки у ЗВО; необхідністю модернізації підготовки майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти та відсутністю відповідного науково-методичного супроводу для ефективного формування готовності майбутніх учителів до використання інтерактивних технологій на уроках математики.

Мета статті полягає в представленні та обґрунтуванні моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності.

Основною ідеєю при моделюванні процесу формування у майбутніх учителів початкових класів готовності до застосування інтерактивних технологій є розробка такої структурно-функціональної моделі, яка б дозволила підвищити ефективність цього процесу, привести його у відповідність до суспільних вимог й очікувань від реалізації положень, закладених у проекті Нової української школи.

Склад структурно-функціональної моделі залежить від мети дослідження та дозволяє простежити різні сторони і характеристики об'єкта дослідження. Об'єктом моделювання нами визначено процес формування готовності до застосування інтерактивних технологій, який здійснюється в межах загальної системи професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів [2].

Метою створення структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій у професійній діяльності є розробка схематичної конструкції, яка упередметнює абстраговану структуру та реальний проєктований процес і результат. Таким чином, для того, щоб уявити досліджуваний процес у динаміці, нами була побудована й обґрунтована в авторському варіанті структурно-функціональна модель, що дозволила відобразити: мету, теоретико-методологічні засади, структурні блоки (цільовий, змістовий, процесуальний, результативний), які завдяки впливу відповідних педагогічних умов, використанню навчально-методичного інструментарію уможливають отримання прогнозованого результату – високого рівня готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій у професійній діяльності (*рис. 1*).

Структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій побудована з урахуванням того, що, з одного боку, вона сама є доволі складною системою, з іншого – окремим компонентом більш широкої системи професійної підготовки вчителів за спеціальністю 013 «Початкова освіта». Тому, спроектовані структурно-функціональні блоки процесу формування у студентів готовності до застосування інтерактивних технологій спрямовані як на розвиток загальноосвітніх компонентів змісту, так і формування професійно-орієнтованих видів діяльності.

Авторська структурно-функціональна модель готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій у професійній діяльності містить такі *блоки*: цільовий, змістовий, процесуальний та результативний. Розглянемо їх докладніше.

Цільовий блок характеризує соціальне замовлення, мету, завдання, теоретико-методологічні підходи досліджуваного процесу. Соціальне замовлення на підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів містить вимоги суспільства до формування у студентів високого рівня професійної компетентності, що відображає різнобічний характер діяльності цієї категорії педагогічних працівників.

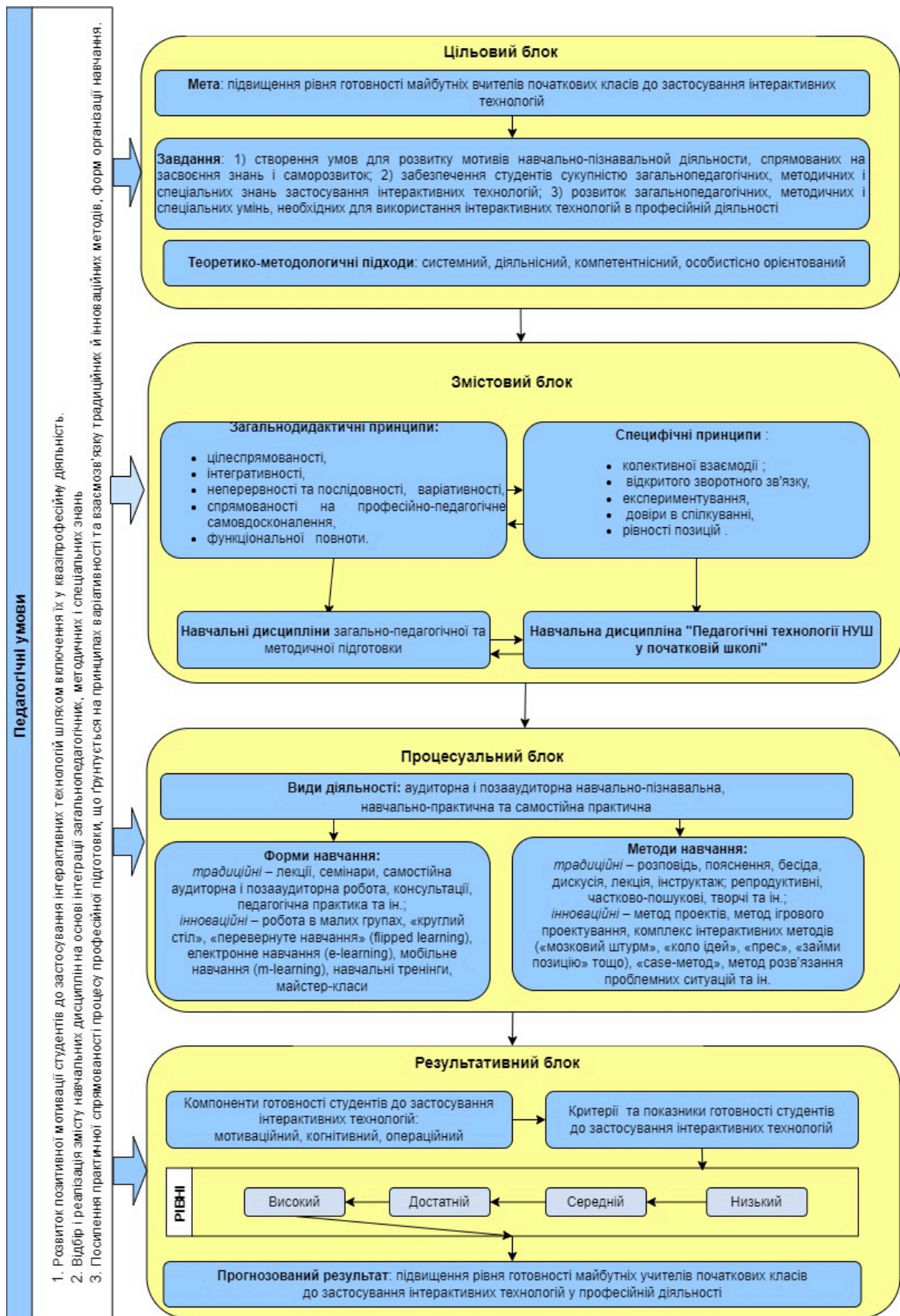

Рис. 1. Структурно-функціональна модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання інтерактивних технологій

Це замовлення суспільства визначає мету і завдання освітнього процесу, які реалізуються відповідно до Стандартів вищої освіти України (галузь знань – 01 «Освіта/Педагогіка»; спеціальність – 013 «Початкова освіта»).

Мета процесу формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій впливає із загальної мети професійної підготовки майбутніх учителів як її органічна складова. З урахуванням цього, метою досліджуваного процесу виступає підвищення рівня готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування навчально-ігрових технологій у професійній діяльності.

Конкретизація мети процесу формування у майбутніх учителів початкових класів готовності до застосування інтерактивних технологій дозволила визначити такі його завдання:

1) створення умов для розвитку мотивів навчально-пізнавальної діяльності, спрямованих на засвоєння знань, формування умінь і саморозвиток;

2) забезпечення студентів сукупністю загальнопедагогічних, методичних і спеціальних знань з розробки інтерактивних технологій;

3) розвиток загальнопедагогічних, методичних і спеціальних умінь, необхідних для досягнення якості та результатів педагогічної діяльності з активізації навчання молодших школярів.

Отже, призначенням цільового блоку є теоретико-методологічне обґрунтування та визначення кінцевого результату здійснюваної педагогічної взаємодії з формування готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій.

Змістовий блок досліджуваного процесу відображає його зміст, який визначається з урахуванням принципів, що становлять основу діяльності викладача та студентів у системі професійної підготовки.

Зміст загально-педагогічних принципів, що складають основу професійної підготовки майбутніх учителів, детально розкривається в працях відомих учених – педагогів: В. Бондар, М. Данилова, П. Підкасистого, М. Скаткіна, В. Сластьоніна та інших. Узагальнюючи результати теоретичних розвідок з цього питання, нами виділені принципи, що складають загальнодидактичне підґрунтя процесу формування у майбутніх учителів початкових класів готовності до застосування

інтерактивних технологій, зокрема: *цілеспрямованості, інтегративності, неперервності та послідовності, варіативності, спрямованості на професійно-педагогічне самовдосконалення, функціональної повноти* [1].

Зміст досліджуваного процесу визначається з урахуванням його мети, завдань, принципів і може бути представлений трьома змістовими блоками: загальнопедагогічним, методичним і спеціальним. У кожному з цих змістових блоків присутня діяльність, спрямована на формування всіх виокремлених нами компонентів готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування інтерактивних технологій – мотиваційного, когнітивного, операційного.

Стосовно навчання, форма характеризує зовнішній аспект процесу засвоєння знань і формування вмінь, розкриває зовнішній бік організації навчально-пізнавальної діяльності, який регламентується встановленим порядком і режимом. Учені розрізняють форми навчання та форми навчальної діяльності студентів на заняттях. Останні – стосуються головним чином характеру діяльності та поділяються на індивідуальні, групові, фронтальні. У педагогічних вищих навчальних закладах з успіхом використовуються різноманітні традиційні й інноваційні форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Результативний блок структурно-функціональної моделі передбачав встановлення конкретних результатів реалізації досліджуваного процесу, тобто переходу на більш високий рівень готовності студентів до застосування інтерактивних технологій у професійній діяльності як інтегративної характеристики, що містить мотиваційний, когнітивний та операційний компоненти.

Взаємозв'язок структурних блоків моделі формування готовності студентів до застосування інтерактивних технологій забезпечив її стійкість. Запропоновані блоки цілком відображають цілісний характер досліджуваного процесу, що дає підставу розглядати їх як необхідні та достатні й такі, що забезпечують діалектичний взаємозв'язок і логіку процесу формування готовності студентів до застосування інтерактивних технологій.

Отже, формування готовності майбутніх учителів до використання інтерактивних технологій у процесі фахової підготовки, здійснюване на основі представленої моделі і покликане забезпечити підвищення рівня готовності студентів до застосування інтерактивних технологій у професійній діяльності.

Наголосимо, що розроблена нами модель формування готовності майбутніх учителів початкової школи до використання інтерактивних технологій буде ефективною за дотриманням сукупності обґрунтованих вище педагогічних умов.

Список використаних джерел:

1. Ігнатенко І. Інтерактивне навчання як тенденційна характеристика процесу модернізації шкільної історичної освіти на початку ХХІ ст. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*. Випуск №1. 2021. С. 84–89.
2. Коваль Л. В. Система професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування загальнонавчальних технологій: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: [спец.] 13.00.04 «Теорія та методика проф. освіти» / Коваль Людмила Вікторівна ; Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2010. 40 с.
3. Комар О. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2011. 512 с.
4. Руденко Н. Інтерактивне навчання на уроках математики в початковій школі. *Початкова школа*, 2015. № 12. С. 45–48.